

VI ÄR MED- PAKETET

om kommunikation, aktivitet
och delaktighet för vuxna med
flerfunktionsnedsättning

Kommunikativa rättigheter

Rätten att kommunicera

FN-konventionen

Mänskliga rättigheter =

Allas rätt till kommunikation

Ladda ner dokumentet från

<https://anoriga.se/viarmedpaketet>

Rätten att kommunicera

Jag har rätt att:

- få möjlighet att välja
- säga nej till föremål och handlingar
- be om det jag vill ha
- uttrycka önskemål och känslor
- bli lyssnad på och få ett svar även om svaret är "nej"
- be om och få uppmärksamhet och samspele med andra
- ha möjlighet att använda mitt kommunikations-sätt hela tiden
- be om och få information om planer och rutiner som rör mig
- få insatser för att utveckla min kommunikations-förmåga
- alltid ha ett kommunikations-system som fungerar
- vistas i miljöer som är kommunikativt tillgängliga
- delta i samtal som har ett meningsfullt innehåll
- bli pratad med, inte om
- bli tilltalad på ett respektfullt sätt

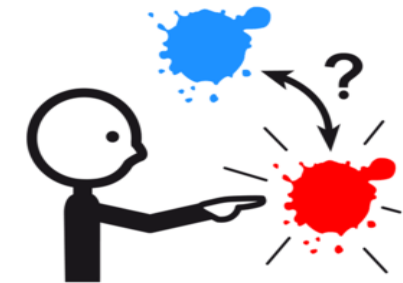
Fritt översatt av DART (www.dart-gbg.org) från National Joint Committee for the Communicative Needs of Persons with Severe Disabilities (1992): http://www.asha.org/NUC/bill_of_rights.htm För information om bildlicenser: www.dart-gbg.org/licenser

Få möjlighet att välja

- Rätten att ha flera alternativ att välja är självklar.
- Det kan vara svårt om valen endast presenteras med tal t ex Vill du lyssna på musik eller Gå ut? Har personen inte saker eller bilder som han eller hon får titta eller peka på så blir det svårt att svara.
- Ibland sätter vi också ribban för lågt och vågar inte testa för att se vad som kan fungera.

få möjlighet att
välja

VI ÄR MED-
PAKETET

Nka™

2021-04-20

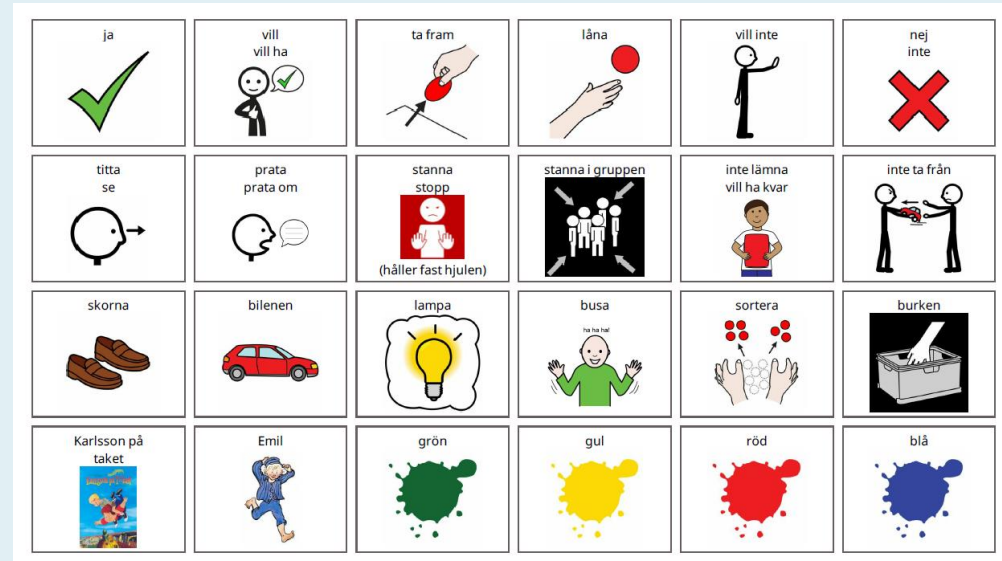
Få möjlighet att välja

- Bilder kan vara foton eller ritade som på bilderna bredvid
- Vilka och hur många ord som bör finnas på en samtalskarta är individuellt

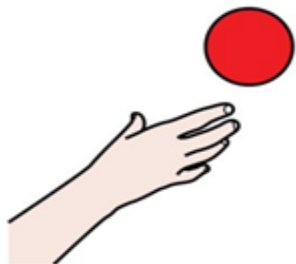
Uppe till vänster en välja-karta med foton

Uppe till höger en app som ger möjlighet till ljudåterkoppling vid val

Underst en samtalskarta för att göra val och möjlighet att kommentera valet

be om det jag vill ha

bli lyssnad på och få ett svar även om svaret är "nej"

Be om det jag vill ha

- Nätverket behöver samverka och skriva ner hur en person med flerk Funktionsnedsättning (FFN) kommunicerar i olika situationer. Det underlättar när ny personal börjar jobba.

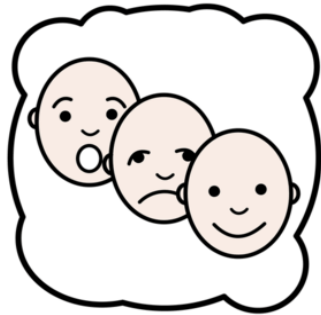
Bli lyssnad på och få ett svar även om svaret är ett nej

- Är det möjligt för personer med FFN att uttrycka vad de vill om det inte finns att välja på? Kanske personen bara vill prata om något som inte är möjligt just nu.

säga nej till
föremål och
handlingar

uttrycka
önskemål och
känslor

Säga nej till föremål och handlingar

- För personer med FFN kan det vara svårt att tala om att de inte vill vara med. Risken är att de visar det med att stänga av och kanske somna eller blir frustrerade och skadar sig själv eller andra.

Uttrycka önskemål och känslor

- Att kunna bekräfta/uttrycka JA och förkasta/uttrycka NEJ är två viktiga funktioner.
- Det är viktigt att nätverket runt personen med FFN kommer överens om hur de ska tolka och bekräfta personens sätt att uttrycka JA/NEJ.

VI ÄR MED-
PAKETET

Nka™

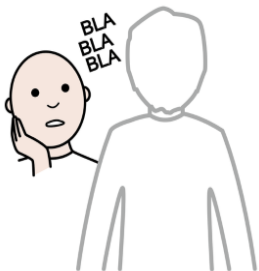
Be om och få uppmärksamhet och samspele med andra

- Ibland kan det behövas ett redskap för att göra sin röst hörd. En talknapp kan underlätta både för att ropa på någon eller som få igång ett samspel.

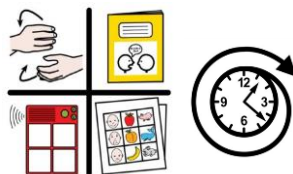
Ha möjlighet att använda mitt kommunikationssätt hela tiden

- Det sätt personen kommunicerar på ska förstås av alla i nätverket. Det gäller att stödpersoner får anpassad utbildning för att lära sig AKK och responsiv kommunikation.
- Det innebär att om personen har ett kommunikationshjälpmedel ska det användas i så många situationer som möjligt.

be om och få
uppmärksamhet
och samspele
med andra

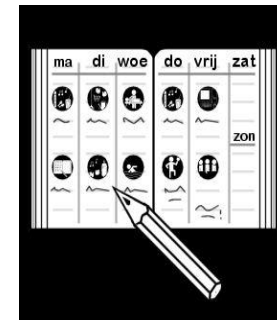
ha möjlighet att
använda mitt
kommunikations-
sätt hela tiden

Be om och få information om planer och rutiner som rör mig

- Det är viktigt att ha information om en mängd olika saker, inte minst det som rör oss själva.
- När en person inte kan ställa en fråga om vad som ska hända, är hen beroende av att omgivningen är medveten om på vilket sätt som de kan ge informationen.
- Personer med flerfunktionsnedsättning har svårt att hålla kvar i minnet den informationen eller förberedelsen som ges muntligt eller för långt innan. Därför bör informationen ges i direkt anslutning till det som ska hända.

be om och få
information om
planer och rutiner
som rör mig

**VI ÄR MED-
PAKETET**

Nka

2021-04-20

Få insatser för att utveckla min kommunikationsförmåga

- Alla har rätt att fortsätta utveckla sin förmåga att kommunicera för att få känslan av att vara delaktig och känna gemenskap.
- Det är viktigt att stödpersoner får insatser i form av kontinuerlig utbildning och handledning för att vara skickliga på att möta en person med flerfunktionsnedsättning.

få insatser för att utveckla min kommunikationsförmåga

VI ÄR MED-
PAKETET

Nka™

2021-04-20

Alltid ha ett kommunikationssystem som fungerar

- När stödpersoner byts ut eller vid byte av verksamhet finns en risk för att kunskapen om personens kommunikationssystem tappas bort.
- Nätverksarbete och kommunikationspass kan vara ett stöd för att kunskap inte försvinner.

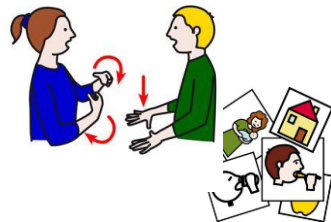
Vistas i miljöer som är kommunikativt tillgängliga

- I en kommunikativt tillgänglig miljö finns också saker och aktiviteter som lockar personens intresse och som kan bli något att samspela kring.

alltid ha ett kommunikationssystem som fungerar

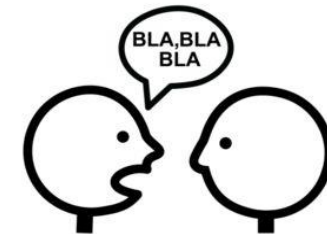
vistas i miljöer som är kommunikativt tillgängliga

Delta i samtal som har ett meningsfullt innehåll

- Det krävs kunskap och engagemang hos stödpersoner för att veta vad ett samtal med meningsfullt innehåll innebär för en person med flerfunktionsnedsättning.
- Även om en vuxen person anses vara på en tidig utvecklingsnivå har personen många erfarenheter. Därför ska samtalen ha ett vuxet tilltal, samtidigt som det är anpassat utifrån vilket kommunikationssteg personen är på.

delta i samtal som har ett meningsfullt innehåll

**VI ÄR MED-
PAKETET**

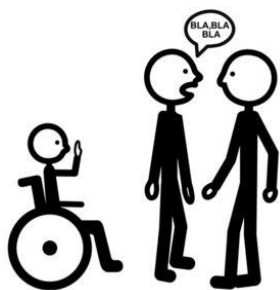
Nka

Bli pratad MED, inte OM

Bli tilltalad på ett respektfullt sätt

- Med de här två rättigheterna i tankarna hela tiden, så kommer de andra av sig självt, då kommer personerna du jobbar med
  - vistas i en miljö som är kommunikativt tillgänglig
  - de metoder och hjälpmedel som fungerar för personen används så att personen själv kan begära eller önska något, säga nej och få delta i samtal med meningsfullt innehåll.

bli pratad **med**,
inte **om**

bli tilltalad på ett
respektfullt sätt

Lycka till med att ge alla människor en möjlighet att göra sin tanke hörd!

Ladda ner dokumentet från

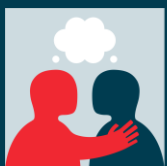
<https://anhoriga.se/viarmedpaketet>

Rätten att kommunicera

Jag har rätt att:

- få möjlighet att välja
- säga nej till föremål och handlingar
- be om det jag vill ha
- uttrycka önskemål och känslor
- bli lyssnad på och få ett svar även om svaret är "nej"
- be om och få uppmärksamhet och samspela med andra
- ha möjlighet att använda mitt kommunikations-sätt hela tiden
- be om och få information om planer och rutiner som rör mig
- få insatser för att utveckla min kommunikations-förmåga
- alltid ha ett kommunikations-system som fungerar
- vistas i miljöer som är kommunikativt tillgängliga
- delta i samtal som har ett meningsfullt innehåll
- bli pratad med, inte om
- bli tilltalad på ett respektfullt sätt

Fritt översatt av DART (www.dart-gbg.org) från National Joint Committee for the Communicative Needs of Persons with Severe Disabilities (1992): http://www.asha.org/NJC/bill_of_rights.htm För information om bildlicenser: www.dart-gbg.org/licenser

VI ÄR MED-PAKETET

